

HÂTIRALAR ARASINDA MEHMED ÇAVUŞOĞLU

Abdullah UÇMAN*

Behçet Necatigil “Döşek” adlı şiirinde şöyle der:

*Ol hayat ehline hayrânım sessiz
Döşerler
Çok az kimse geçtiği kaldırım
Sonra onca emeği sayarak hiçe
Toplar taşlarını bir karanlık gece
Yorgun yola çıplak
Düşerler.*

Mehmed Çavuşoğlu’nu yakından tanıyanlar çok iyi bilirler ki, o, Necatigil’in bu şiirinde anlattığından farklı olarak “kaldırımı”nı “sessiz, sadâsız” döşemedi, tam aksine bağırıp çağırarak, varlığını dost-düşman herkese duyurarak döşedi ve gitti.

Mehmed Çavuşoğlu’nu ilk defa 70’li yıllarda İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nün birinci sınıfında öğrenci iken, Eski Türk Edebiyatı Kürsüsü hocamız Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan’ın mührünü imza yerine devam karnemize basarken gördüğümü hayal meyal hatırlıyorum. Galiba o yıllarda Ali Nihad Tarlan hocanın asistanı idi ve düzenli olmamakla beraber, muhtemelen hocanın yerine ara sıra bazı derslerimize giriyor ve hâfızam beni yanıltmıyorsa *Zâtî Divanı*’ndan bazı gazelleri şerh ediyordu.

Çavuşoğlu, daha sonra, öğrenci olaylarının ve anarşinin doruğa tırmandığı o kâbus dolu yıllarda uzunca bir süre ortalıkta görünmedi; sonradan öğrendiğime göre temin ettiği bir bursla İngiltere’ye Prof. Walsh’un yanına gitmiş, dönüşte de askerliğini yapmış. 1971-1972 öğretim yılında biz son sınıfa geldiğimizde Ali Nihad hoca yaş haddinden emekliye ayrılırken yerine gerçekten bir hayrî’l-halef olarak Çavuşoğlu’nu bırakmıştı. Ben fakülteden mezun olup bölümümüzün, şimdi yerinde yeller esen Seminer Kitaplığı’nda memur olarak çalışmaya başladığım zaman,

* Prof. Dr., Mimar Sinan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, aucman@msu.edu.tr

Çavuşoğlu tekrar Türkoloji koridorunda görünmeye başladı. Sık sık kitaplığa gelip iâre olarak çeşitli kitaplar alıyor, arada benimle konuşuyor, o yüzünden hiç eksik olmayan gülümseme ve kendine mahsus üslûbuyla iltifatlarını da eksik etmiyordu. Seminer Kitaplığı'ndan alıp da uzun müddet iade etmediği kitaplar arasında, tenkitli basımını hazırlamayı düşündüğü *Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiresi*'nin bir yazma nüshası vardı ki, kendi ifadesine göre bu nüsha adı geçen tezkirenin en muteber ve en hacimli nüshası idi. Onun, diğer bir kısım hocalarımız gibi karşısındaki kim olursa olsun, araya herhangi bir mesafe koymadan son derece samimi bir şekilde konuşması, zaman zaman hiddetlenip yüksek sesle bağırıp çağırması, doğrudan doğruya kendine mahsus bir karakter özelliği idi.

Hocası Ali Nihad Tarlan'ın büyük odasından bölünmek suretiyle yapılan odasını bir dergâh gibi işte bu sırada herkese açmıştı. Odasının duvarında mânevî feyz aldığı söylediği üç hocasının çerçevesi fotoğrafları asılı dururdu. Bunlar sırayla Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan, Haydarpaşa Lisesi'nden edebiyat hocası olan Mahir İz ve diğerleri kadar pek meşhur olmayan, kendisinin Baha Bey dediği Baha Kâhyaoğlu ya da Sakallı Baha. Odası gerçekten bir dergâh gibiydi ve 80'li yıllarda bölümdeki diğer bir kısım asistan arkadaşlarla beraber kısa zamanda onun bu mütevazı odasındaki tadına doyum olmaz sohbetlerin müdâvimi olmuşuk.

O günlerde, biraz bizim de fikren etkisi altında kaldığımız Cemil Meriç, Attilâ İlhan ve Kemal Tahir'in, alışılmışın dışında farklı söylemleri dolayısıyla tartışılmaya başlanan “yerli ve millî kültür meseleleri” ile “kaynaklarımız” ve “divan edebiyatının önemi” gibi konular, bizi onun sohbetlerine daha bir şevkle çekiyordu. Ders saatleri dışında odasının kapısı sabahtan akşama kadar sürekli açık durur, selâm veren içeriye girip oturur ve bir anda kendisini onun şiirler, hikâyeler, anekdotlar ve hâtıralarla renklenmiş sohbetlerinin ortasında buluverirdi. Onun odasına fakülte içinden olduğu kadar fakülte dışından da, onu tanıyan değişik çevrelerden birçok insan gelir giderdi. Bunlardan hatırlayabildiklerim arasında başta çok sevdiği ve biraz uzunca boyu dolayısıyla “Tavîl Ali” dediği azîz arkadaşı Mehmet Ali Tanyeri olmak üzere, Hâşim Nezihi Okay'ı, Mesut Koman'ı, Mehmet Genç'i, kitapçı Sâman Helvacıoğlu'nu, Turgut Kut'u, Behçet Necatigil'i, Avukat Kemalettin Nomer'i, Victoria R. Holbrook'u hep onun odasında görüp tanıdım. “Bu renkli şahsiyetleri onun odasına çeken acaba neydi?” diye zaman zaman kendime sorunca, herhalde onun açık sözlü, eskilerin tabiriyle “gıll ü gışsız”, hesabı kitabı olmayan ve doğrudan doğruya insana değer veren müstesna şahsiyetiydi demek istiyorum. O, bizim sadece

derslerimize giren hocamız Ali Nihad Tarlan ile bizim ancak son yıllarına yetişebildiğimiz Mahir İz hocanın, eskilerin tabiriyle “harfimde” bulunmuş, evlerine girip çıkmış, sofralarına oturmuş, yatıya misafir kalmış, gerek onlardan, gerekse onlara yakın çevrelerden şiir zevkiyle birlikte, daha da önemlisi edeb-erkân öğrenmişti.

Çavuşoğlu, hece veznini, aruz veznini, hattâ serbest tarzı çok rahat kullanabilen ve bu üç tarzda da başarılı ve güzel şiirler yazabilen; klasik tarzda ebcedle doğum ve ölüm tarihleri düşürebilen, ilham dünyası son derece zengin iyi bir şairdi ve edebiyatı da taa ortaokul sıralarından itibaren ciddi bir şekilde benimsemişti. Akademik çalışmalarından arta kalan zamanında şiiri biraz daha ciddiye alsaydı, günümüz şairleri arasında mutlaka belli bir mevki olabilirdi. Şu rubaisi ne kadar derin anlamlar taşıyor:

*İssiz, korsuz ateşle yanmak; adı aşk;
Kendinden aşır taşra uzanmak; adı aşk;
Yıllarca süren yalancı rü'yâlardan;
Bir gerçeğe ansızın uyanmak; adı aşk.*

50'li yıllarda Milliyetçiler Derneđi yayımları arasında neşredilen *Ulubatlı Hasan Destanı* adlı şiir kitabı dışında, yine o yıllara ait birkaç defter dolusu şiiri bulunuyordu. Baştan başa maceralı geçen lise yıllarından sonra, biraz da babasının arzusu doğrultusunda İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydolmuş, fakat mizaç itibariyle kat'iyyen uyuşamadığı bu okuldan biraz hocası Mahir İz'in, biraz da Fethi Gemuhluoğlu'nun ikaz ve telkinleriyle kısa sürede ayrılıp Edebiyat Fakültesi'nin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne geçmişti. Kendisinin anlattığına göre, hukuktaki ders kitaplarındaki sayfa boşluklarına sabah akşam gidip geldiği hocası Mahir İz'den ve onun kayınpederi son devrin meşhur rübâî şairi Muhiddin Râif Bey'den (Yengin) duyduğu Şeyh Galib'e, Geskofçalı Galib'e ve Yenişehirli Avni Bey'e ait bir kısım güzel manzumeleri kaydedermiş.

Çavuşoğlu, benim hayatım boyunca tanımış olduğum en zeki ve hâfızası kuvvetli insanlardan biriydi. Yıllar önce duymuş olduğu güzel bir şiir, bir menkıbe, bir anekdot, bir beyit veya bir mısra, âdeta o anda hâfızasına kazınır, aradan ne kadar zaman geçerse geçsin bilgisayar disketi gibi, bir daha asla silinmezdi.

Edebiyat Fakültesi'nde talebe olduğum 70'li yıllarda divan edebiyatı derslerimize, biri hariç hepsi rahmet-i Rahmân'a kavuşan, başta Ali Nihad

Tarlan olmak üzere, Abdülkadir Karahan, çok kısa bir süre Fahir İz, Ali Alparslan, Günay Alpay (Kut) ve Âmil Çelebioğlu giriyordu. Divan şiirinin klasik anlamda bütün inceliklerini ve oyunlarını çok iyi bilen Ali Nihad Tarlan hoca derslerinde mutlaka kendi hatt-ı destiyle tahtaya yazdığı bir beyit etrafında bir ders saati boyunca öyle derin ve ayrıntılı yorumlar yapıyor, o kadar yükseklerde dolaşıyordu ki, divan şiiri hakkında sıradan lise bilgisi dışında herhangi bir ön hazırlığı olmayan biz talebeleri hocanın saatlerce süren şerhlerinden pek de bir şey anlayamıyor, daha doğrusu şerhi yapılan şiirlerin pek de tadına varamıyorduk.

Ali Nihad Tarlan hocanın emekliliğinden sonra Günay Hanım'ın Amerika'ya Âmil Bey'in de Erzurum'a gitmelerinden sonra, öğrenciye divan edebiyatını tadına vara vara öğretme işi tek başına Çavuşoğlu'na kalmıştı. Merhum Ali Alparslan da derslere giriyordu ama, onun asıl meşgalesi eski Türk edebiyatından çok kapısını çalanlara hüsn-i hat dersleri vermektir. Mesleğini büyük bir aşkla seven, hem de her şeyden çok seven Çavuşoğlu, bölümde bir anda divan şiirinin bütün inceliklerine vâkıf, bu şiiri seven ve sevdirmeye gayret eden yegâne hoca mevkiine yükselmişti. Divan şiirine nüfuzu, bu şiiri kavrayış tarzı ve yorumlaması, çeşitli divan yayınları ve bunları hazırlarken takip ettiği usul, birçoğumuzun adını bile duymadığımız divan şiirinin ikinci, hattâ üçüncü dereceden şairleri üzerine ısrarla eğilmesinin sebeplerini, divan şiirinde uzman olan arkadaşlarımız şüphesiz benden daha iyi takdir ederler.

1977 yılında, Ötüken Yayınevi'nin *Edebiyat Meseleleri* adıyla yayımladığı Ali Nihad Tarlan'ın dergi sayfalarında kalmış bir kısım makalelerini yayına hazırladığım sırada, onu daha yakından tanıma şansım oldu. Bu sırada muhterem M. Ali Tanyeri ile birlikte arka arkaya yayımladığı divanlar, üniversite çevrelerinden birçok meslektaşının ilgisini çekiyor, onun çalışmalarına gıpta ile bakıyorlardı.

Şimdi bu divanlardan Vasfî mi idi yoksa Helâkî mi idi hangisi olduğunu tam olarak hatırlayamıyorum ama, yeni basılmış divanlardan birini karıştırırken hocam Mehmet Kaplan, kendi odasında, anlamını çıkaramadığı bir beyit sormuş, Çavuşoğlu da bu beyti kendine göre derhal yorumlayarak hocaya uzun uzadıya açıklamıştı. Bunun üzerine Kaplan hoca: "Mehmed, bana anlattığın bu şeyleri niçin oturup bir makale halinde yazmıyorsun! Sana vazife veriyorum; bana burada anlattıklarını bu gece hemen bir makale hâlinde yaz ve yarın sabah bana getir!" demesi üzerine, ertesi sabah ısmarlanan makale hazırlanıp getirilmişti. Hoca bunu zarfa koyup o yıllarda

Ankara’da yayımlanan *Hisar* dergisine gönderdi ve böylece hemen her ay *Hisar*’da Çavuşoğlu’nun divan edebiyatıyla ilgili yazıları çıkmaya başladı. 1980 yılında dergi kapanıncaya kadar devam eden ve *Hisar* okuyucuları tarafından büyük bir zevk ve ilgiyle takip edilen bu yazılar, daha sonra, tashih hataları yüzünden bir hayli canını sıkın *Divanlar Arasında* adıyla bir kitap hâline de geldi.

Eskilerin deyimiyle son derece “tez canlı” ve devamlı hareket hâlinde olduğu için, nedense konuştuğu gibi kolayca yazı yazamıyordu. Onun tam tersine, son derece sakin tabiatlı ve çok rahat yazı yazabildiği için yakın arkadaşı Erol Güngör’e gıpta ederdi. Bir de, sohbet sırasında ballandıra ballandıra anlattığı şeyler için; “Bu bize anlattıklarınızı yazsanız da başkaları da öğrensın!” dediğimiz zaman; “Benim bu anlattıklarım eskiden herkesin bildiği sıradan şeylerdir, bunlardan yazı falan olmaz!” der, teklifi kesip atardı.

Hâfızam beni yanıltmıyorsa, 1981 yılının Haziran ayı idi; bir gün Edebiyat Fakültesi’nden beni aldı, beraberce o yıllarda herkeste olmayan Doğan marka arabasıyla Sultanahmet’e, daha doğrusu Ayasofya’nın arkasına Aya İrini’ye götürdü. Galiba çantasında, her yıl İstanbul’da yapılan İstanbul Festivali dolayısıyla iki kişilik bir konser bileti veya davetiyesi vardı. Konuşa konuşa Aya İrini’nin önündeki meydana geldik; ortalık bayağı kalabalıktı; o sırada ne oldu, tam olarak anlayamadım; galiba uzaktan, bizim gibi konsere girmek için sıra bekleyen hoşlanmadığı birini gördü ve bana: “Konserden vazgeçtim, hadi gel seninle başka bir yere gidelim!” dedi. Bu durumda ben ne diyebilirdim ki, davetiye zaten ondaydı ve beni de kendisi davet etmişti. Tabii ister istemez: “Peki!” dedim. Tekrar arabaya bindik ve Sultanahmet-Bayazıt-Aksaray güzergâhı üzerinden Vatan Caddesi’nden geçerek Edirnekapı surları civarına geldik ve arabadan indik. Çavuşoğlu nedense burada çok etkârlandı ve bana o zamana kadar hiç olmadığı şekilde içini dökmeğe başladı. Müstesna bir hâfızaya sahip olan hoca bana burada kendi hayatında önemli rolleri bulunan ve benim de tanıdığım Fethi Gemuhluoğlu, Mahir İz, Ali Nihad Tarlan, Mehmet Kaplan ve Muzaffer Ozak’la ilgili çok ilginç anekdotlar anlattı, ama ne yazık ki ben o sıralarda henüz ayaklarım tam olarak yere basmadığı için, ne yazık ki burada anlattıklarının hepsini hatırımda tutamadım.

Hatırlayabildiklerimden biri, o sırada Kargümrük’teki Cerrahî Dergâhı şeyhi Muzaffer Ozak hocanın yıllarca Maraşlı Ahmed Tahir Efendi’ye hizmet etmesi ve onun yerine hilâfete hazırlanırken, her nasılsa

Tahir Efendi'nin vefatı üzerine hilâfetin, Fethi Gemuhluoğlu'nun da bağlı bulunduğu Mustafa Özeren'e intikal etmesi; bu durum karşısında onun da Karagümrük'teki Cerrahî Dergâhı'na gidip Fahreddin Efendi'ye (Erenden) kapılanması ve ondan hilâfet alması konusu idi. Konuya âşına olanlar, herhalde bu hususları çok daha iyi bileceklerdir. Benim gönül bağı ötesinde, ne Cerrahî tekkesi ile ne de diğerleriyle doğrudan doğruya bir münasebetim olmadığını bildiği halde, Çavuşoğlu bunları bana niçin anlatma ihtiyacı duydu bilmiyorum.

Diğeri de, Muzaffer Ozak'ın kendisine hilâfet teklif etmesi konusu idi; ama, hoca böyle bir teklifi yaparken, gerçek mânâda dervişliğin bir tür “demir leblebi” olduğunu, bu işin öyle amfide talebenin karşısına geçip ders vermeye benzemediğini, gerektiğinde bunun her türlü dünyevî arzularından, yârdan, serden, evlâd u iyâlden vazgeçmekle mümkün olabileceğini dile getirmesi üzerine, kendisinin de bu sevdadan vazgeçtiğini söyledi. Bütün bunları anlattıktan sonra yürüyerek Edirnekapı surlarından içeriye girip Mihrümah Sultan Camii'nin avlusuna geldik; şadırvanda abdest alıp içeriye girdik ve ikinci namazını kılıp tekrar dışarıya çıktık. Avluda şadırvanın altında biraz oturup konuştuktan, daha doğrusu Rıza Tevfik'in yıllar önce tam da bizim oturduğumuz yerde kaleme aldığı ve:

*Vardım eşiğine yüzümü sürdüm,
Etrafını bütün dikenler almış,
Ulu mihrâbında yazılar gördüm,
Kim bilir ne mutlu zamandan kalmış.*

kıt'asıyla başlayan o meşhur “Harâb Ma'bed” şiirini okuduktan sonra, o, Edirnekapı'dan Çevreyolu güzergâhı üzerinden Gayrettepe'deki evine giderken, ben de Fatih'e evime döndüm.

Daha sonra altı ay kadar Fransa'ya gidişi, geri döndüğünde profesörlük kadrosu etrafında fakültede yaşanan tatsız olaylar sırasında hep yanındaydık, hep beraberdik.. Bizimle uzun uzadıya konuşur, dertleşir ve içini dökme ihtiyacı duyardı. 1982'de 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu yürürlüğe girince, kanun gereğince, yanılmıyorsam o sene birinci sınıfa 200 öğrenci kaydını yaptırdı; biraz da bu kalabalıktan ürktüğü ve “Bu işin artık tadı tuzu kalmadı” dediği Türkoloji koridorundan ayrılıp, arkadaşı ve meslekdaşı Doç. Dr. Mertol Tulum ile birlikte rotasyona tâbi olarak bir yıllığına Konya Selçuk Üniversitesi'ne gidişi... Arada, tatillerde İstanbul'a gelişlerinde yine saatlerce süren sohbetlerimiz ve geleceğe dönük tasarılar...

1982 Temmuzunda, Türkoloji Bölümü'nün temel direklerinden kabul ettiği hocası Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş'ın, hemen arkasından Prof. Dr. Sadettin Buluç'un ölümü; onun arkasından bir süre sonra Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın emekli olması; diğer bir kısım hocaların rotasyona tâbi olarak Anadolu'daki başka üniversitelere gidişi, Türkoloji koridorunun her iki anlamda da boşalmasına yol açmış; böylece Türkoloji'nin "Altın çağı" sona ermiş bulunuyordu.

1984 yılında, eski Güzel Sanatlar Akademisi, şimdiki adıyla Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi bünyesinde kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi'nin ilk dekanı ve kendisinin Haydarpaşa Lisesi'nden matematik hocası olan Prof. Dr. Mehmet Emin Altan'dan fakültede Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü kurma teklifini alınca çocuklar gibi nasıl sevindiği hâlâ hatırımdadır. Böyle bir teklifin sevinç ve heyecanıyla Edebiyat Fakültesi'ndeki bir kısım arkadaşlara kurulacak bu yeni bölümde beraber olma teklifinde bulundu. Şahsen ben, işin başında o olduktan sonra, seve seve, hattâ koşu koşu nereye olursa olsun onunla birlikte gitmeye hazırdım.

Nihayet, bir yandan bürokratik formaliteler tamamlanırken 1984-1985 öğretim yılında, geleceğe dönük büyük ümitlerle Mimar Sinan Üniversitesi'nde beraberce göreve başladık. Fakültenin açıldığı ilk günlerde, ikimizden başka derse giren başka hoca hemen hemen yok gibiydi. Yeni kurulan fakültelerin kaderi hemen her yerde aynı idi. Şartların her türlü olumsuzluğuna, işlerin çoğu zaman ters gitmesine rağmen o hiçbir şekilde moralini bozmadı; zaman içinde her şeyin düzeleceğine, işlerin bir gün elbet yoluna gireceğine inanıyordu. Madem ki onunla kader birliği yapmıştık, ona sonsuz güvenimiz vardı. Beşiktaş'ta, tütün deposundan bozma viran binadaki, şimdi Bahçeşehir Üniversitesi çatısı altında bulunan, ama yirmi yıl kadar 210 numaralı dersane olarak hizmet veren mütevazı bölüm odamızda nice güzel beraberliklerimiz oldu. Kısa zamanda aramıza Turan Alptekin ve Aydın Oy gibi bazı tecrübeli hocalarla Mehmet Kalpaklı, Mehmet Emin Ađar, Rahim Tarım gibi genç arkadaşlar katıldı. Birlikte yemeğe gidiyor, çaylar-kahveler içiyor, yine eskiden İstanbul Üniversitesi'nde olduğu gibi, burada da uzun uzun sohbetlere dalıyor, derslere girip çıkıyor; ilişkilerimizi bir aile fertleri havasında sürdürüyorduk. Çavuşoğlu'nun, bir defa olsun bizleri incitecek veya kıracak herhangi bir şey söylediğini hatırlamıyorum.

Haksızlıklara, bile bile kasden yapılan hatalara asla tahammül edemezdi. Karşısındaki kim olursa olsun, bildiğini söylemekten çekinmez, hakkı savunur, etrafındakilere de hiçbir şekilde kendini ezdirmemesini

söylerdi. Biraz da onun bu mücadeleci kişiliği sayesinde Mimar Sinan Üniversitesi'nde hocası ve öğrencisiyle kendine has bir Türkoloji Bölümü kuruldu. Bölümümüz için geleceğe dönük olarak daha nice güzel tasarıları vardı; ömrü vefa etseydi bunları zaman içinde mutlaka gerçekleştirecekti. Bazı meseleleri halletmek için devamlı surette sağa sola koşuşturup dururken bile, yine M. Ali Tanyeri ile birlikte divanlar üzerinde çalışmaktan, bir kısım seminer ve konferanslara katılmaktan geri durmuyordu. O ne bitip tükenmez bir enerji idi Yârabbi!. Şimdi zihnen o günlere dönüp düşünüyorum da, sanki bu dünyaya ait bir an önce bitirmesi gereken işlerini, Behçet Necatigil'in deyimiyle "kaldırımın taşlarını döşemek" için acele ediyordu...

1986 yılının sonbaharında gittiği Amerika dönüşünde ciddi şekilde çağın mucizevî icadı olan bilgisayarla ilgilenmeye başlamıştı. Üniversitedeki maaşlarımızın henüz 250-300 bin lira olduğu o günlerde 50 milyon liraya mal olacak bir bilgisayar sistemini üniversite bünyesinde kurmak suretiyle divan şiirinin bütün lügatını bilgisayara yükleyecek, böylece hâzıfasındaki bilgiler ölünce kendisiyle birlikte toprağa gömülmeyecekti. Meslekdaşı akademisyenler tarafından hazırlanacak divanlar da artık matbaada değil, bilgisayar ortamında yayımlanacaktı. Ne yazık ki bütün bu tasarıları gerçekleştirmesi, hayata geçirmesi mümkün olmadı. Hemen her konuda adımlarını son derece ağır ve temkinli bir şekilde atar; yeni bir işe başlarken ya da bir yerlerden bir şeyler talep ederken daima şunları söylerdi: "Allah biliyor, nefsim için bir şey istemiyorum; bütün bu sıkıntılara memleket irfanı için, benden sonra arkamdan gelecek sizler için katlanıyorum!"

Ölümünden birkaç ay önce fakülteodaki odasında, kendisinin de çok sevdiği ve hürmet ettiği son sahaflardan Necati Alpas'ın (Sahaflar Çarşısı'nın Necati amcası) âni bir surette vefatı üzerinde konuştuğumuz bir sırada, sanki içine doğmuş gibi: "Bir gün bakacaksınız, aaa Mehmed de gitmiş diyecekler!." demişti. Ölüm, o cıvıl cıvıl, hayat dolu Çavuşoğlu'na o kadar uzak görünüyordu ki, o sırada onun bu sözlerine gülüp geçmiştik. Yine son konuşmalarımızdan birinde, büyüklerinden öğrendiği edeb-erkân gereği, kendisinin hiçbir şeye tâlip olmadığını, ancak bir teklif vâki olursa böyle bir şeyi de geri çevirmeyeceğini söylemişti.

İngiltere'den hocası olan Prof. John R. Walsh için bir hâtıra kitabına Gelibolulu Âlî Bey ile ilgili oldukça kapsamlı bir makale hazırlıyordu. Fakülteodaki yoğun meşgaleleri arasında fırsat buldukça bu makale ile de uğraşıyor, ama yazıya bir türlü arzu ettiği son şekli veremiyordu. Benimle her karşılaşmasında bu makaleyi hatırlıyor ve benden, kitabın editörlüğünü

yapan İsmail Erünsal'a biraz daha zamana ihtiyacı olduğunu söylememi rica ediyordu. Bodrum'a giderken yolda ölümüne sebep olan o meş'um trafik kazası sırasında, tamamlamak üzere beraberinde götürdüğü bu makale de bulunuyordu. Ölümünden bir hafta kadar önce son tashihlerini yapıp Ankara'ya Kültür Bakanlığı'na gönderdiği *Hayâlî Bey ve Divanı'ndan Örnekler* (Ankara 1987) adlı çalışması ile Mimar Sinan Üniversitesi tarafından basılan *Üsküplü İshak Çelebi Divanı'nı* (M. Ali Tanyeri ile, İstanbul 1990) dünya gözüyle görmek nasip olmadı.

Ölümü üzerinden tam yirmi dört yıl geçmiş olduğu halde, onu her an odamızın kapısını hızla açıp içeriye gireceği duygusuyla bekliyoruz. Memleket irfanı için tam verimli olabileceği bir zamanda aramızdan ayrıldı. Fatih Camii'nde cenaze namazını kıldıran kırk yıllık dostu Emin Işık hocanın da söylediği gibi, 50'lerde Vatan Caddesi açılırken surların civarında birtakım mezarlardan henüz ter ü taze, bozulmamış Yeniçeri cesetleri çıktığını gözleriyle görmüş ve dehşete kapılmıştı. Kadere, Allah'a, âhirete, hesap gününe "hakka'l-yakîn" derecesinde iman eden hakiki bir mü'mindi. Basit mantığımızla bu kadar erken gelen ölümün sırrını anlayamıyoruz. En büyük hakikat olan ölüm karşısında, ne yazık ki sükût etmekten, göz yaşları dökmekten ve rahmet dilemekten gayri elimizden başka bir şey gelmiyor.

1962 yılında üniversiteye intisap eden ve yirmi üç yıl sonra, 1985 yılında üniversite hayatında varılabilecek en üst basamağa, yani profesörlük rütbesine yükselen Mehmed Çavuşoğlu, kuru bilgi aktarıcısı olmaktan başka vasfı bulunmayan klasik ilim adamlarından farklı biçimde, öğrendiklerini aynı zamanda nefsinde yaşayan, alabildiğine duygusal ve heyecanlı bir gönül adamı, eskilerin deyimiyle "deryâ-dil" biri idi.

Yakın bir tarihte hocamıza bir kadirbilirlik örneği olarak Kitabevi Yayınları tarafından yeni baskısı yapılan *Necati Bey Divanı'nın Tahlili* (Nisan 2001) ile *Bâkî ve Divanından Örnekler* (Eylül 2001) ve *Divanlar Arasında* (Kasım 2003; 2. b. Ekim 2006) adlı kitaplarıyla diğer divan neşirleri okundukça Mehmed Çavuşoğlu'nun adı genç nesiller arasında da yaşayacak ve o daima hayırla, rahmetle yâd edilecektir. Aynı şekilde yine bir vefa örneği olarak Prof. Dr. İsmail Erünsal'ın ön ayak olmasıyla Prof. Dr. Hatice Aynur ile Dr. Mehmet Kalpaklı'nın editörlüğünde 2005-2006 yılında *Osmanlı Araştırmaları'nın* dört cildinin (C. XXV-XXVIII) "Prof. Dr. Mehmed Çavuşoğlu Hâtıra Sayısı" olarak yayımlanmasını da burada minnet ve şükranla anmak isterim.

